

3 במאי 2018

לכבוד

ח"כ יפעת שאשא-ביטון

יו"ר הוועדה לזכויות הילד

כנסת ישראל

שלום רב,

הנדון: הערות האגודה לזכויות האזרח לטיוטת הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) לעניין יצוג

הצדדים בבתי משפט לנוער לקראת דיון ביום 7.5.2018

1. לקראת הדיון בוועדה המשותפת לוועדה לזכויות הילד וועדת חוקה ביום שני 7.5.18 בהצ"ח מינוי ייצוג משפטי לקטין (תיקוני חקיקה), התשע"ח-2017, רצ"ב הערות האגודה לזכויות האזרח. יודגש, כי הערותינו מתייחסות לנוסח שהובא ע"י הממשלה כטיוטת חקיקה, והוא הנוסח שיקודם בוועדה.
2. ראשית, אנו מברכים על קידום התיקון לחוק ושמחים להיות חלק מן המהלך. מדובר בצעד מבורך ונחוץ עד מאד לשם הגנה על זכויות אדם והזכות להליך הוגן במסגרת הליכים כה קריטיים אשר נוגעים לאוכלוסיות מוחלשות ופגיעות. נבקש להתייחס ראשונית למספר נקודות הדורשות, לעמדתנו, הבהרה ותיקון בהצעת החוק.

אופן הייצוג לקטין

3. לעמדתנו, יש להקנות מייצג לקטין שהוא עורך דין מגיל צעיר מן המנוי בהצעת החוק (14). גם קטינים צעירים יותר יכולים להביע עמדה מושכלת ורציונלית ויש למנות להם מייצג שייצג את רצונם, בדומה להמלצות ועדת רוטלוי.
4. ייצוג על ידי אפוטרופוס לדין - אפוטרופוס לדין הינו עורך דין בהכשרתו אך הוא אמור לייצג את טובת הקטין בהליך. על רקע זה, לא ברור מהם הכלים של אדם שהוכשר כעורך דין לבחון את טובת הקטין, מלבד על בסיס שכל ישר ונסיון חיים. אין די בהכשרות לעורכי דין על מנת לתת מענה לבעיה זו. לעמדתנו יש לנצל הזדמנות זו לתקן את החוק על מנת שיוגדר אופן הייצוג על ידי אפוטרופוס לדין והכלים המקצועיים שיעמדו לרשותו. לכל הפחות יש לקבוע בחוק את סמכות השר לקבוע לתקן תקנות בנושא.
5. ייצוג על ידי עורך דין - לעמדתנו יש לבטל את ההוראה המאפשרת למייצג הקטין להביע בפני בית המשפט עמדה עצמאית בדבר טובת הקטין. הוראה זו סותרת כללים בסיסיים ביצוג משפטי ואתיקה של ייצוג משפטי ואין לקבל אותה, גם בכל הנוגע לייצוג קטינים. עורך דין אינו מביע את דעתו בפני בית המשפט, אלא מייצג את רצונו ועמדתו של לקוחו. הבעת עמדה הסותרת את עמדת הלקוח, או חותרת תחתיה, בפני בית המשפט גורמת נזק של ממש ללקוח. ככל שעורך דין עושה כן, הוא אינו יכול להמשיך לייצג את לקוחו בהליך.

מינוי עורך דין להורה

6. כאמור לעמדתנו ההסדר ההולם צריך להיות שהשופט ימנה להורה עורך דין, למעט אם זה מתנגד לכך. דבר זה נחוץ כיוון שהורים אלו נמצאים בעמדת נחיתות מובהקת בהליך ורבים אינם מבינים את חשיבות הייצוג. נוסף על כך, פעמים מופעלים עליהם לחצים (גלויים וסמויים) שלא לפעול לקבלת ייצוג משפטי.
7. להורה עורך דין. לעמדתנו הוראה כזו מיותרת שכן מיד לאחר מכן קבוע ההליך למינוי עורך בכל אופן, ניסוח הסעיף אינו ברור ויש להסיר את הפתיח שקובע כי בית המשפט **רשאי** למנות הדין, והוא נתון לשיקול דעתו של ההורה, לא של השופט.
8. על השופט להסביר להורה את חשיבות הייצוג המשפטי, ועל עמדת ההורה להיות מתועדת בפרוטוקול. על כן, יש לנסח את הסעיף באופן זה (תוספותינו מודגשות):

בדיון הראשון המתקיים בנוכחות ההורה יברר בית המשפט את רצונו של ההורה בייצוג **ויסביר לו את חשיבותו**, ואם ההורה מעוניין בכך הוא ימנה לו עורך דין בהתאם להוראות חוק הסיוע המשפטי. **עמדתו של ההורה תירשם בפרוטוקול הדיון.**

הוראות נוספות לעניין ייצוג (לסעיף 18)

9. לעמדתנו ככלל אין לקיים דיונים מסוג זה במעמד צד אחד. בכל מקרה, יש לנסח אותו בצורה צרה יותר. ככל שמותירים הוראה זו על תוקפה, יש לקבוע כדלקמן:

התקיים דיון כאמור בסעיף קטן (א) יודיע בית המשפט לאחראי על הקטין על התקיימותו ותוצאותיו, ויכלול בהודעתו מידע מפורט לגבי זכותו לקבל ייצוג משפטי מכוח חוק הסיוע המשפטי ולבקש שינוי ההחלטות שנתקבלו בהיעדרו.

10. לעמדתנו יש לקבוע חובה על בית המשפט להעביר לאחראי על הקטין את האמור לעיל, ולא באמצעות עובדת סוציאלית לחוק כפי שנעשה כיום. זאת מכיוון שהעו"ס לחוק נמצאת לעיתים קרובות במצב של עימות ואפילו עימות חריף עם האחראי על הקטין, ואין להטיל עליה גם את החובה להמציא לו כתבי בי"ד.

11. נודה על שקילת הערותינו.

בברכה,
משכית בנדל, עו"ד

העתקים:

חברי הוועדה המשותפת לוועדה המיוחדת לזכויות הילד ולוועדת החוקה
יועמ"ש הוועדה לזכויות הילד
עו"ד רינת וייגלר, יועמ"ש למשרד הרווחה
עו"ד מוריה כהן בקשי, מחלקת יעוץ וחקיקה, משרד המשפטים